

(1) ספר ויקרא פרק כג

(לז) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אֹשֶׁה לָּהּ עֲלֵה וּמִנְחָה זָבַח וּנְסֻכִּים דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ:
(לח) מִלֶּבֶד שִׁבְתָּת ה' וּמִלֶּבֶד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלֶּבֶד כָּל נְדָרֵיכֶם וּמִלֶּבֶד כָּל נְדָבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָהּ:
(לט) אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם אֶת תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחֲגֹּגוּ אֶת חַג ה' שִׁבְעַת יָמִים בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן שִׁבְתוֹן וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁבְתוֹן:

(2) רש"י על ויקרא פרק כג פסוק לט

אך בחמשה עשר יום תחגו - קרבן שלמים להגיגה יכול תדחה את השבת ת"ל אך הואיל ויש לה תשלומין כל שבעה:

(3) כלי יקר על ויקרא פרק כג פסוק לט

אך בחמשה עשר יום וגו'. פירש"י יכול תדחה להגיגה את השבת ת"ל אך וקשה שבת מאן דכר שמייה? ונראה שכך פירושו אך בחמשה עשר יום לחדש באספכם את תבואת הארץ. היינו ביום שמותר לאסוף התבואה מן השדה לכל הפחות לצורך אוכל נפש דהיינו ב"ט שאינו חל בשבת, באותו יום תחוגו להגיגה אבל לא ביום שאין בו שום אסיפה מן השדה בשום צד אף אם אין לו מה לאכול והיינו בשבת, ואילו לא נאמר אך הייתי אומר באספכם היינו בזמן אסיפה קאמר ולא ביום שיש בו אסיפה:

(4) ספר גור אריה על ויקרא פרק כג פסוק לט

קרבן שלמים להגיגה. שאין פירוש "תחוגו" לעשות יום טוב, דאם כן כי כתיב (שמות ה, א) "ויחוגו לי במדבר", מאי חג איכא התם, אלא קרבן רוצה לומר, כדכתיב בהדיא (שם שם ג) "ונזבח לה' אלהינו", כדאיתא בפרק שלישי דחגיגה:

(5) אבן עזרא על ויקרא פרק כג פסוק לט

וטעם אך - בעבור שהזכיר בפרשה שהיא קודם זאת ענוי הנפש אסר להתענות בחג הסכות כי בו כתובות ושמחת ושמחתם והיית אך שמח:

(6) רשב"ם על ויקרא פרק כג פסוק לט

אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי - אע"פ שראש השנה ויום הכפורים באים לזכרון לכפרה אבל סוכות בא לשמחה ולהודאה על שמילא בתיהם כל טוב בימי אסיפה:

(7) חזקוני על ויקרא פרק כג פסוק לט

אך בחמשה עשר יום - אך זה מעוט הוא, ומה מיעוט מיעט פסח שאינו חייב לעמוד בו בירושלים רק יום אחד מפני טירוד קציר שעורים וכן בעצרת מפני טרוד קציר חטים כדי שילקט תבואתו שלא תתקלקל אבל בחג הסוכות שהכל כנוס לתוך הבית חייב הוא לשמוח שמנה ימים.

(8) ספורנו עה"ת ספר ויקרא פרק כג פסוק לט

אך בחמשה עשר יום. אחר שהזכיר את הדברים הכללים שכל המועדים מסכימים בהם וזה במה שכולם מקראי קדש וטעונים קרבן מוסף כאמרו אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש להקריב אשה וכו' אמר אך בחמשה עשר יום וכו' והודיע שהג הסכות נבדל משאר המועדים ראשונה שהשמיני שלו מקרא קדש כאמרו וביום השמיני שבתון לא כן בימי השבוע ובימי חג המצות וכן בחדשים ובשנים שבהם קדש השביעי לא השמיני. שנית במה שזה החג טעון שני דירה כאמרו בסכות תשבו. שלישית שטעון נענוע ארבע מינים כאמרו ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכו':

(9) העמק דבר על ויקרא פרק כג פסוק לט

אך בחמשה עשר יום. לפי הדרש קאי האי אך רק על השלמה דשמיני ועל הסמוך לה לקיחת ד' מינים. אבל חגיגה כל שבעה היה גם בפסח. אכן כבר ביארנו כ"פ דבמקום שהמצוה מפורש בתורה היא עיקר יותר מהלמד משם. וכן דוקא באספכם את תבואת הארץ. ודרך האדם להיות שמח וטוב לב. והמצוה לחוג כל שבעה ברבוי נדרים ונדבות. ותהיה השמחה בלולה בשמחת שלמים. . . משא"כ בפסח אין בו חגיגה כל שבעה אלא להשלמה.

(10) אברבנאל על ויקרא פרק כג פסוק לט

ואמנם אמרו חז"ל אך בט"ו יום וגו'. מפני שהיה לשואל שישאל אם היה חג שבועות בכורי קציר חטים ותחלת אסיפת הפירות והתבואות וחג הסכות על תכלית אסיפתם למה לא נצטוו כמנין ימי החג והיה חג השבועות יום אחד וחג הסכות שבעת ימים? הנה להשיב על זה אמר אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי ר"ל בחמשה עשר יום לחדש הזה באספכם את תבואת הארץ ר"ל שהיו כבר כלם נאספות לכן תחוגו את חג י"י שבעת ימים ואין כן חג השבועות כי אין התבואות אז נאספות ולכך לא הטריחם כי אם לחוג יום אחד.

11) וגם בחג הסוכות לא היו כל השבעת ימים באיסור מלאכה אבל היה יום הראשון שבתון וביום הח' שבתון א"כ אין לכם טורח רב בזה. ומזה הטעם עצמו ר"ל מאסיפת התבואות צוה ג"כ ולקחתם לכם ביום הראשון ושמחתם לפני י"י. הנה א"כ טעם הד' מינים שבלולב לא היה לטעם מצוות הסוכות כי היא היתה לזכרון כי בסוכות הושבתי. ולקחת הד' מינים שבלולב היה לשמחם ולהודות לה' בעבור אסיפת התבואות. הנה התבאר למה אמר אלה מועדי ה' בסוף פסוק חג הסוכות ולמה אמר אך בחמשה עשר וגו' בלשון אך. ולמה אמר ביום הא' שבתון וביום הח' שבתון

12) אלשיך על ויקרא פרק כג פסוק לט

אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון.

13) וזהו מלבד שבתות ה' ומלבד וכו'. אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה באספכם את תבואת הארץ תעזבו שמחת האסיפה הנוגעת לכם ולא תחגו עליה. רק תחגו את חג ה', 'שהוא כי החג בעצם וראשונה לה' הוא ואתם תחגו חגו כי עמו אתם. והוא האמור למעלה כי השני רגלים אחרים הם על הנוגע אלינו וזה על הנוגע אליו יתברך. כי על כן חגו הוא ואנחנו נחוג עמו. והוא מאמרנו, כי כביכול לא היתה שמחה לפניו יתברך שלמה בשאר מועדים. כי בחג המצות עדיין המרו על ים בים סוף, וגם לא הטהרו עד מלאת ימי ליבון שבע שבתות עד מתן תורה. וגם בחג השבועות ההוא לא שמח, כי נגלה לפניו עון העגל. . .

14) אך אחר שנתפייס בבא משה במחרת יום הכפורים בלוחות שניות וצוה על המשכן, אז בחג הסוכות היתה לו יתברך שמחה. וגם בכל יתר שנים אין השמחה שלמה עד בא יום הכפורים ונטהרים מאשמותיהם ומטפלים באותם ארבעה ימים בצרכי מצוה, אז יש לו יתברך שמחה. ועל כן אז היא שמחת בית השואבה, ומה גם למה שאמרו ז"ל (ירושלמי סוכה ה א) שהיו שואבים משם רוח הקודש כי אז היתה השראת שכינה ביותר. נמצא שהוא חג ה' כאלו הוא יתברך חוגג, ואנו חוגגים חגו ושמחים בשמחתו שבעת ימים. כי הוא על כי על ידי סבת השמחה שהוא כשרון ישראל מתקיים העולם שנברא בשבעת ימים, כי ויכל אלהים ביום השביעי וכו' (בראשית ב ב). וגם כוונה שנית על שנות האדם ימי חייו שבעה עשיריות, שעל כן ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון כמדובר: